

मातृभाषा पिपल पुस्तकको बारेमा

यो ग्रन्थमाला भाषानुभव विधिबाट तयार गरिएको हो। यस विधिमा लेखकले आफ्नो अनुभवको कथालाई आफ्नै मातृभाषामा तयार पार्दछ।

यस किसिमका कथाहरू सत्य घटनामा आधारित हुनुका साथै गाउँका मानिसहरूको अनुभवसँग मेल खाने र आफ्नै मातृभाषामा लेखिएको हुनाले उनीहरूले यसमा बढी चासो लिन्छन्। वास्तविक अनुभवको घटनाबाट बनेका यस्ता कथाहरू पढ्दा नव साक्षरहरूले पछि आउने घटनाको अड्कल पहिले नै पाउँछन् जसबाट उनीहरूको आत्म विश्वास र वाचन प्रवाह बढ्दै जानुको साथसाथै आफ्नो मातृभाषा संरक्षण र संवर्द्धन हुने हुनाले यसको छुट्टै महत्व रहेको छ।

यो ग्रन्थमालाले नव साक्षर पाठकहरूलाई बोली-चालीको भाषाबाट कुशलतापूर्वक किताबी भाषामा लैजान चाहन्छ। जब उनीहरूमा पढ्ने बानी बस्दै जान्छ, परिष्कृत शैलीका नयाँ नयाँ लेखहरू पनि पढ्न सक्ने हुन्छन्।

प्रत्येक शीर्षक छुट्टा छुट्टै भएतापनि यस ग्रन्थमालामा प्रयोग भएका भाषाका विभिन्न रूप, शैली र संरचनाको माध्यमबाट नव साक्षर पाठकहरूले आफ्नो भाषाको विकास गर्न सक्दछन् भन्ने विश्वास गरिएको छ।

याम्फु

प्रकाशक: मातृभाषा केन्द्र नेपाल

मेहेनेतमि चनुये चा

हररामा रङ् - चोप्बा नेःइ
कुस्सुमे रङ् - आद्रे?वा नेःइ
फिरे?फिरे?मा रङ् - आडे? छा?इ
फिर्मा रङ् - नुरोक् ने?लेखुबामि लागि

Copyright © Mother Tongue Centre Nepal

Language: Yamphu
Language Title: Mehenetmi Chanuye Chaa
Author: Mina kumari Rai
Nepali Title: Mehenatko Mitho Phal
English Title: The Sweet Fruit of Hard Work
Artist: Ratan Ale
First Edition: 2012
Copies: 500
Publisher: Mother Tongue Centre Nepal

ISBN: 978-9937-533-61-4

The format for this Pipal Pustak book, as well as the Pipal Pustak series, originated with the United Mission to Nepal (UMN).

प्रश्नजि:

१. इगो खनवा आसे?नुङ्, हाम्बे निङ् साप्पाआ लेटे?
२. खनवा साप्खुबा इन्डोङ् किस्सिसे?
३. इन्डोङ् प्रबेसिका पास ले?मा चेक्चिमि स्या याक्माडो? लेये लुबाआ?
४. खनवा साप्खुबा इन्डोङ् सदरमुकाम खाडे?
५. ने?माबे? फोसे?ठाम् इमा-इमा टुयामे?
६. हाम्बे बिद्यालयबे? परिक्षामि केन्द्र सि?पाआ लेटे?
७. फेल लिमाबे? खनवा साप्खुबा इन्डोक् मिने?
८. खनवा साप्खुबे? एक्साए निङ् इन्डोक्-इन्डोक् ले?साङ् नेडुवे?
९. खनवा साप्खुबे? प्रबेसिका परिक्षा इन्डोक् पास ले?हेसुवे?
१०. खनवा साप्खुबा पास लिमाबि? खोनुङ् आसा-आसा साप्थाक्सामे?

पिपल पुस्तकको प्रयोग कसरी गर्ने?

१. दर्शकलाई आवरण पृष्ठ देखाउनुहोस् र शीर्षक पढ्नुहोस्। त्यसपछि, उहाँहरूलाई यो पुस्तक के को बारेमा हो जस्तो लाग्यो, छलफल गर्न लगाउनुहोस्।
२. दर्शकलाई आवरण पृष्ठमा देखिएको चित्रको बारेमा छलफल गर्न दिनुहोस्। (जस्तै: चित्रमा के देख्नुहुन्छ?)
३. किताब जोडसंग पढ्नुहोस्। पढ्दाखेरी आफ्नो औला अथवा प्वाइन्टर (सूचक) ले प्रत्येक पढिरहेको वाक्य देखाउनुहोस्।
४. वाक्यलाई जोडसंग पढ्नुहोस् र उहाँहरूलाई आफूसंगसंगै दोहोर्‍याउन लगाउनुहोस्। यसो गर्दा पनि आफ्नो औला वा प्वाइन्टरले पढिरहेको वाक्य देखाउनुहोस्।
५. दर्शकलाई ३ देखि ४ जना सम्म पर्ने गरी स-साना भुण्डमा विभाजित गर्नुहोस्। प्रत्येक भुण्डलाई एक पटकमा एउटा वाक्य वा पुरै एक पेज जोडसंग देखाउनुहोस्।
६. त्यसपछि प्रत्येकलाई पुरै किताब जोडसंग पढ्न लगाउनुहोस्। अथवा,
 - प्रत्येकलाई पटकमा एउटा वाक्य वा एक पेज पुरै पढ्न लगाउनुहोस्।
 - यदि कोही आफै पढ्न नसक्ने हुनुहुन्छ भने कोही एक जनालाई सहयोग गरिदिन अनुरोध गर्नुहोस्।
७. कथाको बारेमा केही प्रश्नहरू सोध्नुहोस्। किताबको अन्तिम पृष्ठमा भएका प्रश्नहरूलाई refer गर्नुहोस्।

मेहेनेतमि चनुये चा

१५ निङ् या?लोए खा ॥ केए लागि
एस.एल.सि. पास ले?मा बे?लो छाक्टे ॥
रोसो प्रार्थनानुङ् नुरोक् ने?माबे?, के? पास
ले?हेबाआ खा ॥

चित्र साप्सुबामि निङ्ः रतन आले

That year because I had studied well, was praying to God and not being concerned about the cold, I passed my exam. Then I was very happy. Not only was I happy, but also my father, mother, brothers and sister were all very happy. This encouraged me a lot.

Then I looked back at my previous year. At that time, I had thought that I would not be able to pass the exam. But it didn't happen like that. I passed the SLC in the second year. I realized that, God will help not only me but anyone who concentrates on his or her work. He will also bless our work.

We should not give up our work or study even though we do not succeed the first time or the second. I had already failed in my efforts once. That's why to pass the SLC was a difficult task for me. But, because I worked hard, somehow I passed it. I will never forget this event in my life.

neighbouring house, beautiful songs were often played.

Then my mind would be drawn to the song, and it disturbed my studies. However, somehow I managed to study well. I took the exam of SLC in Mahendra Secondary School at Mane Bhanjyang and thought I did well.

Five months later the exam results were published. That year I heard from the villagers that I had failed in exam. Because of that, I was very upset. I thought, "Will I ever pass the SLC or what?" Then I thought I would take the exam one more time.

That year I had become a Christian, so I trusted in God and determined to study well. To prepare for the exam, like the last year, I took a room in the Mane Bhanjyang to study and studied well. I had to go to my teacher's house to study each morning and evening. The house where I lived and the house where I studied were both in town. The people of the town used to play different kinds of songs. They disturbed my studies. However, I asked God for wisdom and studied well. Again I wrote my SLC exam.

As in the previous year, the SLC results were published. I heard from a teacher from my village that I had passed the exam. He came to my house and said, "Mina you have passed." When I heard this I thought, "Is it possible?", but it was true.

आइबा पन्ध्र निङ् या?लोए लेए इगो
खा ॥ के? माध्यमिक् तहमि परिक्षा येडुङ् ॥
हागोसो केए इक्को परिक्षा पिमा टुये ॥ मो
एस.एल.सि. मि परिक्षा लेटे ॥ इगो परिक्षा
केए लागि बे?लोनो छाइडा ॥ मोडोगे?से? का
एस.एल.सि. परिक्षामि लागि ने?मामि निवा
टिनुङ् पोरोगिङ् ॥ केए पाबा-मामाडे?
खर्चमि लागि याङ्सो पोरोक्पे?टामि ॥

इन्डोहोड् ने?मामि लागि सदरमुकाम
खे?मा खाडे॥ मोडोक्पे? केए गाउँबि?नो?
नुरोक् सिखा चिम्मे?हेखुबा शिक्षक माआडे॥
इडोगे?से? का कानिङ्मि सदरमुकाम
खाँदबारी ने?सि? खाडिङ्॥ केए डेमबाङ्
मोबि? रुक्मामि लागि इक्याक् लेल्ले राम्मा
खाडा॥

The Sweet Fruit of Hard Work

This event took place fifteen years ago. I had finished my secondary-level exam. The next important goal was to take the SLC examination for which I hadn't yet prepared. That's why I got ready to study for the SLC exam. Also, my father and mother provided for the expenses for me.

We had to go to another place for study as at that time, there wasn't a good teacher in my village. So I went to the district headquarters at Khandbari. I had to walk for a whole day to get there from my village.

Three friends and I rented a room to study. It was very cold there in the month of January. There was no water in the house where we lived, so we had to go to a public tap to get water every morning and evening. We also had to go to the jungle in search of wood for cooking and had to cook our own food to eat. With having to do so many things, it was very hard for us to study.

At that time people used to say, "SLC is like an iron gate. It is difficult to pass." Hearing this comment, I often was afraid, thinking, "How can I pass?" It really was as difficult for me as people had said as I was a little weak in my studies. Among other subjects, it was difficult for me to study mathematics and English. I used to be afraid and felt shy with people. So I never became able to learn well by studying.

Since in our village there was no television, we liked to watch television. And, at that time in a

यो कुरा सुनेर मनमा सोचें, “हैन होला।” तर यो कुरा साँचो थियो।

यो वर्ष जाडो-साडो केही नभनी प्रार्थना गर्दै राम्रोसँग पढेकोले साँच्चै म पास भएछु। अनि म धेरै नै खुशी भएँ। म मात्र होइन मेरो बाबा आमा, दाजु-भाइ र बहिनी सबै जना धेरै खुशी हुनुभयो। यो कुराले मलाई पनि धेरै उत्साहित बनायो।

अनि एक पटक पहिलेको वर्षलाई फर्केर हेर्ने। त्यतिबेला मैले मनमा सोचेको थिएँ कि साँच्चै मैले पास गर्न नसक्ने रहेछु। तर त्यस्तो भएन, मैले दोस्रो वर्ष एस.एल.सी. पास गर्न सकें। मैले यो कुरा थाहा पाएँ कि मैले मात्र होइन जसले पनि कोशिश गर्ने हो भने परमेश्वरले पनि हामीलाई ती कामहरु गर्नमा सहयोग पुऱ्याउनु हुँदोरहेछ। उहाँले हाम्रा काममा आशिष पनि दिनु हुँदोरहेछ।

हामी एक-दुई पटक असफल हुँदाँमा कुनै काम पनि गर्न छोड्नु नहुने रहेछ, भनेर पनि थाहा पाएँ। एक पटक म मेरो कोशिशमा असफल भइसकेको थिएँ। त्यसकारण पनि एस.एल.सी. पास गर्नु मेरो लागि कठिन काम थियो। तैपनि मैले फेरि कडा परिश्रम गरेको कारण पास गर्न सकेकोले म यो घटनालाई मेरो जीवनमा कहिल्यै बिर्सन सकिदैन।

मोबि? रुक्नुङ् का केहा रिबाङ्
लाङ्गाम्जिनुङ् इक्को खिम्बि? कोठा
भाडाबि? लानुङ् परिक्षामि लागि कानिङ्
ने?पुगिङ्मा ॥ इगो माघ महिना लेटे मोसे?
ले?मे? बे?लो चुङ् लुसा ॥ कानिङ् पेम्बाआ
खिम्बि? योङ्सासो माआडे ॥ माक्मि? -युडा
इन्डोक्पे?सो योङा टे: ?सि? योङाजा खे?मा

खाडे॥ चामा डिजामामि, सिङ् खोप्सि?
नाम्बुलासो खे?मा खाडे॥ चामासो कानिङ्
ताङ्बानो? डिजामा खाडे॥ इडो? चोप्
योम्बोक् ये?नुङ् ने?मा बे?लोनो? छाक्टा॥

मो निङ्राजिनो? या?मिजिडे? इडो?सो
लुसामे॥ एस.एल.सि. लुबाआगो “चेक्चिमि
दइलो योः” इगो पास ले?मा बे?लो
छा?इए॥ इगो खा खेम्नुङ् का भन बे?लो
किस्सिडिडे॥ का केए निवाबि? इडो?
मिनिडे, “इन्डोक्टे के? पास ले?मे?”
या?मिजिडे? लुबाआडो?नो केए लागिसो
चैबानो? छाक्टे॥ इन्डोहोङ् का
पिट्छबाङ्नो? ने?माबि? एडे? कमजोर
लेटिडे॥ हाइखा बिषयजिबे?सो अंग्रेजीनुङ्
गणित ने?माबे?लो छाक्टे॥ मोडोक्पे? का
या?मिजिनुङ्, बे?लो नेसिडिडेनुङ्

त्यति मात्र होइन, हाम्रो गाउँमा टेलिभिजन पनि थिएन।
यसकारण मलाई टेलिभिजन हेर्न धेरै मन लाग्थ्यो। त्यसै समयमा
हामी बसेको घरको छिमेकमा टेलिभिजनमा राम्रो राम्रो गीत बज्थ्यो।
अनि त्यसले मेरो मन त्यतैतिर तान्ने गर्थ्यो। त्यसले मेरो पढाइमा
बाँधा समेत दिन्थ्यो। तापनि पढाइमा नै ध्यान दिएर पढ्थेँ। यसरी मैले
एस. एल. सी. परिक्षा महेन्द्र माध्यमिक विद्यालय, माने भन्ज्याङमा
राम्ररी दिएँ।

यसरी परीक्षा दिएर-पाँच महिना पश्चात परीक्षाको नतीजा
प्रकाशित भयो। त्यस वर्ष म फेल भएको कुरा मैले गाउँका
मानिसहरुबाट थाहा पाएँ। यो कुराले म धेरै निराश भएँ। अनि मैले
यस्तो सोचे, “अब मैले कहिल्यै पनि एस.एल.सी. पास गर्न सकिदैन
कि क्या हो?” तर पनि मैले एक पटक पुनः परीक्षा दिने विचार गरेँ।

यस वर्ष म स्त्रीष्टयन भइसकेको थिएँ। यसकारण म मेरो
परमेश्वरसँग भरोसा राखेर राम्ररी पढ्ने बिचार गरेँ। यसरी म अर्को
वर्षको परीक्षाको लागि पढ्न पहिले जस्तै माने भन्ज्याङको एउटा
घरमा कोठा लिएर त्यतैतिर मेहनतका साथ पढ्न थालें। बिहान
बेलुका शिक्षकसँग पढ्न उहाँकै घरमा जानु पर्थ्यो। बसेको घर र पढ्ने
घर बजारमा पर्थ्यो। बजारका मानिसहरुले थरि-थरिको गीतहरु
बजाउँथे। पढ्दा खेरि दिमागलाई अलमल्याई पनि दिन्थ्यो। तापनि म
परमेश्वरसँग ज्ञान माग्दै धेरै नै राम्ररी पढें। यसरी मैले फेरि
एस.एल.सी. परीक्षा दिएँ।

पहिलेको वर्षको जस्तै एस.एल.सी. परीक्षाको नतीजाप्रकाशित
भयो। म पास भएको कुरा मेरो गाउँको एक जना शिक्षकले सुन्नु
भएछ। उहाँ हाम्रो घरमा आएर भन्नुभयो, “मिना तिमी पास भएछौ!”

मिहेनतको मिठो फल

यो कुरा आज भन्दा पन्ध्र वर्ष अघिको हो। मैले माध्यमिक तहको परीक्षा सिध्याएँ। अनि अर्को महत्वपूर्ण काम प्रवेशिका परीक्षाको लागि कति पनि तयार गरेकै थिइन। त्यसकारण म प्रवेशिकाको लागि पढ्नलाई तयार भएँ। मेरा बाबा आमाले खर्च पनि तयार गरिदिनुभयो।

किनभने पढ्नको लागि अर्कै ठाउँमा जानु पथ्र्यो। त्यस समयमा मेरो गाउँमा राम्रो पढाउने शिक्षक कोही थिएन। यसकारणले म आफ्नो पढाइको लागि जिल्ला सदरमुकाम खाँदबारी गएँ। मेरो गाउँ बाट त्यहाँ पुग्नको लागि पुरै एक दिन हिँड्नु पथ्र्यो।

तीनजना साथीहरू र म गरी चारजना साथीहरू एउटा घरमा कोठा भाडामा लिएर परीक्षाको लागि पढ्न थाल्यौं। माघ महिना परेकोले त्यहाँ धेरै जाडो हुन्थ्यो। हामी बसेको घरमा पानी पनि थिएन। बिहान बेलुका जहिले पनि पानी भर्न धारामा जानु पथ्र्यो। खाना पकाउनको लागि दाउरा खोज्न जंगल जानुपथ्र्यो। अनि खाना पनि हामी आफैँले पकाएर खानु पथ्र्यो। यसरी सबै काम गरी सकेर पढ्न धेरै नै गाह्रो हुन्थ्यो।

त्यस समय मानिसहरूले यसरी भन्थे, “एस.एल.सी. त फलामको ढोका हो है!” यो कुरा सुनेर मेरो मन भनै डराउँथ्यो। म मनसँग सोच्ने गर्थे, “कसरी मैले पास गर्नु होला?” किनभने उक्त परीक्षा उत्तीर्ण गर्न मेरो लागि पनि साँच्चै गाह्रो थियो। म पढाइमा अलिक कमजोर नै थिएँ। किनभने त्यसबेला म मानिसहरूसँग धेरै लजाउने र डराउने गर्थे। यसकारण कहिल्यै पनि राम्रो सिकेर पढ्न सकिदिन थिएँ।

किस्सिडिङ्गे ॥ इडोगे?से? का भन् नुरोक्
मान्चिङ्हेसिडे ॥

इडो?रे?नो ने?नि कानिङ्मि डेमबे?
टेलिभिजनसो माआडेसे? का टेलिभिजन
खाङ्मा बे?लो मिनिडे ॥ मोडोक्पे?
कानिङ्पेम्बाआ खिम्मि हाइको खिमबे?
टेलिभिजनबि? नुबा-नुबा सेम्लुमा मुगे ॥
मोबाङ् मोसे? केए निवा सेम्लुमे?यु खाडे ॥

मोसे? का ने?माबि? फाङ्से?टामे॥ रोसो
नुरोक् ने?माबि?नो निवा टिसुङ्॥ मोबाङ्
सदरमुकाममि मानेभन्ज्याङ्बि? सि?इये
महेन्द्र माध्यमिक विद्यालय
मानेभन्ज्याङ्बि? परिक्षा नुरोक् पिसुङ्॥

इडो? परिक्षा पिबाआ डाजि महिना
एक्साङ्, “परिक्षामि परिणम लेस्सा॥” मो
निङ् का फेल लिटिङ्॥ का फेल लिबाआ खा

केए निङ् मिना कुमारी राई॥ केए? जन्म भारतमि
इक्को दुङ्बि? लिबाआ लेटे॥ तर केए पित्छकाल
नेपालमि संखुवासभाबि? बिता लेटुङ्॥ केए फुंसय
आइबा एघार निङ् या?लो लिबाआ॥ आई का केए
परिवरनुङ् काठमान्डुबे? पेङ्इडे॥

इडो?होड्सो एस. एल. सी. पास ले?मा
लुबाआ केए लागि छाइये योम्बोक् लेटे॥

रोसो के? कोसिस ले?नुड् के? पास
ले?हेबाआसे? इगो खा केए जिवनबि?
इन्डोकपि?सो मिन्डे?हेसुड्नि॥ केए इगो
एडेम्मा खनवा इडो?पे?नो ये?साड् सेवा
मुसिड्यो॥

के? डेमबिहा या?मिजिबा लेडोक्टुड्॥ इगो
खाडे? का बे?लोनो? निवा साड्बुक्खाडिड्॥
मोबाड् इडो? मिनिड् हागो के?
इन्डोकपि?सो एस.एल.सि. पास ले?हेसुड्नि
चारा॥ मोडोकसो के? इक्खे? परिक्षा पिमे
निवा लेटुड्॥

इगो निड् का ख्रीष्टयानसो लिबेबाआ
लेटिडे॥ मोडोगे?से? का, निवा डाड्बा

निवाहाङ्नुङ् भरोसा युङ्साङ् नुरोक् ने?मे
 निवा टोक्सुङ् ॥ इडो? का हैको निङ्मि
 परिक्षामि लागि ने?सि? सदरमुकाम
 खाडिङ् ॥ या?लोएडो?नो मानेभन्ज्याङ्मि
 इक्को खिम्बि? -खिम्बि? कोठा लानुङ्
 ने?पुगिङ् ॥ माक्मि-युडा शिक्षकनुङ् ने?सि?
 शिक्षकमि खिम् खे?मा खाडे ॥

पेन्ढाम्नुङ् ने?ठाम् खिम् बजारबि?

ये?पे?नुङ ने?मा रा?मिए लेए ॥ पास लिमा
 रा?मिये लेए ॥

कानिङ्मि इमाङ् योम्बोक्पे?सो
 आसिक्सो पिये लेए ॥ हैके खा कानिङ्
 इ?खे?-निघे? फेल लिमाबे?नो? ने?मा या
 इमासो योम्बोक्ले?मा ले?पेमा फेन्निबा लेए,
 लुनुङ्सो के? लेडोक्टुङ् ॥ इक्खे? का केए
 योम्बोक्पे? हे?खेपाआ लेटिडे ॥

निवाबे? मि?पाआ लेटे, चैबानो के?
 पास ले?हेसुड्बा चारा ॥ रोसो मोडोक्
 एडि?वे? मेलिडोक् चैबानो के? एक्साए
 निड् पास ले?हेसुड् ॥ का पास लिबाआ
 खाबाड् के? इगोसो लेडोक्टुड् ॥ कानिड्
 आसे?सो निवा टिनुड् ने?माहोड्
 निवाहाड्डे?सो कानिड् निवा

सि?टे ॥ मोडोगे?से? बजारबे?
 या?मिजिडे? ख?ला-ख?लाहा नुहा-नुहा
 सेम्लुमा टे?सुजे ॥ मोहाजिडे? ने?माबा
 केए निवा फोप्सेडामे ॥ मोडोक्होड्सो का
 निवाहाड्नुड् निवा डाक्साड् बे?लोनो?
 नुरोक् नेडिड् ॥ इडो? के? फेरिसो इगो
 एस.एल.सि. परिक्षा या?लोए ने?ठाम्
 खिम्बि?नो पिसुड् ॥

या?लोए निङ्डो?नो?,
 “एस.एल.सि. परिक्षामि परिणाम
 ले?सा ॥” का पास लिबाआ खा
 कानिङ्मि डेमबिए इक्को शिक्षकडे?
 खेम्डटु ॥ खो कानिङ्मि खिम्बि? लेन्नुङ्
 लुसिङ्, “मिना हेङ् पास लिटा ॥” इगो
 खा खेम्नुङ् का निवाबे? मिनिङ्, “ने?नि
 होला?” रोसो इगो खा चैबानो रेछ्छो ॥
 इगो निङ् चुङ्-सुङ् इमासो मेल्लुरे?
 नुरोक् नेङुङ् ॥ केए निवाहाङ्नुङ् निवा

डाकसाङ् बे?लोनो? नुरोक् ने?पाआसे?
 चैबानो? का पास लिटिङ् ॥ मोबाङ्, का
 बे?लोनो? साप्थाक्सिङ्! कारे?नो? ने?नि,
 केए पाबा-मामा, वावानुङ् निसा चोप्
 साप्थाक्सामि ॥

इगो खाडे? का सो बे?लोनो? हाङ्-
 हाङ् मिनिङ् ॥ मोबाङ् इक्खे? या?लोए
 निङ् हिङ्घे?नुङ् वाबुङ् ॥ मोडोक्पे? के?